

RESTITUTIO. DOCUMENTE DE ARHIVĂ ȘI ARTICOLE DE PRESĂ

Constantin CHERAMIDOGLU*

1. Adresa domnului Ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice către domnii revizori de Tulcea și Constanța

„Domnule revizor,

Județele Tulcea și Constanța numără ruini însemnate de cetăți și stabilimente din epoca greacă și romană și monumente antice, care se găsesc risipite în toate părțile, impun guvernului luarea de măsuri cu totul excepționale pentru asigurarea și conservarea lor. Din ordinul ce am dat prefecturilor de Tulcea și Constanța veți putea lua cunoștință, domnule revizor, de măsurile ce am crezut mai în grabă de luat până la votarea unei legi speciale pentru antichitățile dobrogene. Din parte-vă veți da ordine categorice învățătorilor și institutorilor că oriunde vor găsi sau vor afla că există obiecte antice să îngrijească a încunoștiința revizoratul, care la rândul său va stăruie pe lângă autoritățile administrative pentru aducerea acelor obiecte la prefectura județului pe contul ministerului. Veți mai ști încă că niciun particular nu poate să vândă pietre cu inscripțiuni, basoreliefuri și statui, și că atunci când veți afla că se fac asemenea vânzări și că particularii în persoană sau prin agenții lor cutreieră satele sau cimitirele căutând și ridicând pietre și marmuri antice fără autorizațiunea administrațiunii, veți raporta după gravitatea cazurilor, prefecturii județului sau ministerului.

O particulară atențiunea veți da săpăturilor ce se fac, pentru județul Constanța, în Constanța și Mangalia; iar în județul Tulcea, în Tulcea, Isaccea și Iglița, cu ocaziunea de noi construcțiuni și dărâmarea celor vechi, când în aceste săpături se vor constata urme de zidării antice, de mozaicuri, subterane sau fundațiuni de edificii însemnate ca temple sau basilici, veți dispune, în înțelegere cu administrațiunea, a se opri lucrările până ce veți primi instrucțiuni precise de la minister asupra continuării săpăturilor. Nu veți neglija mai ales pentru aceste orașe orice elemente de informațiuni pentru restabilirea topografiei lor antice.

În vederea unei charte archeologice a Dobrogei am alcătuit cestionarul anexat ce vi-l trimit însoțit de aceasta în număr de [...] exemplare pentru a le distribui pe la toți învățătorii și institutorii, cu invitațiunea ca, în termen de 6 luni de la primire, să răspundă în mod precis și după ce vor înțelege bine cestiunea, se vor culege date sigure la toate întrebările ce li se pun printr-însul.

În cele două luni după primirea răspunsurilor de la învățători, domnia voastră, cu ocaziunea inspecțiilor prin comune, vă veți încredința dacă arătările învățătorilor sunt întemeiate și complete și numai după o asemenea constatare veți înainta ministerului răspunsurile la cestionarul archeologic în termenul menționat. Ministerul își rezervă a acorda câte un semn de încurajare acelor din învățători care din răspunsurile lor se va constata că au depus zel, inteligență și conștiinciozitate.

Nu mă îndoiesc, domnule revizor, că în interesul viu ce trebuie să purtați pentru explorațiunea științifică a noii provincii și pentru înavușirea colecțiunilor Statului cu monumente antice, nu veți neglija nicio măsură și niciun sacrificiu pentru care guvernul, sunt sigur, că vă va ține seama la timp. Primiți domnule revizor, încredintarea distinsei mele considerațiuni.

Ministru, D. Sturdza”

(„Monitorul oficial”, nr. 87 din 23 iulie 1883, pp. 1853, 1854)

* Constantin CHERAMIDOGLU: dr., Societatea de Științe Istorice Constanța; e-mail: cheramidoglu1959@gmail.com.

2. Expunerea situației județului Tulcea făcută de comitetul permanent cu ocaziunea deschiderii sesiunii ordinare a consiliului general, la 15 octombrie 1883

„Domnilor consilieri,

În alte două sesiuni ordinare am avut onoare a vă face cunoscută situațiunea județului ce administrez sub toate privirile ce intră în atribuțiile d-voastră, potrivit obligațiunii ce-mi este impusă prin art. 44 din legea organizării Dobrogei. Cu o mare măgulire mi-aduc aminte de modul favorabil cu care ați primit expunerile ce am avut onoare a vă face și de mulțumirile ce ați binevoit a-mi aduce atât mie cât și guvernului pentru buna stare și prosperitate a acestui județ. Mulțumirile D-voastre, D-le președinte și D-lor consilieri, au fost pentru mine un stimulent care mi-a încordat puterile și m-a pus în pozițiune de a mă prezenta înaintea D-voastre cu rezultatele ce am izbutit a realiza și care, conform art. 94 din legea consiliilor județene, am onoare a le expune D-voastre:

Comuna

Legea comunală din 1864 cu modificările introduse prin legea din 4 noiembrie 1882, aplicându-se și în această parte – bine înțeles cu respectarea excepțiunilor dictate și de legea organizării Dobrogei – alegerile au avut loc la ziua fixată de legiuitor și formalitățile în cestiune cercetându-se de prefectură s-au validat acele în regulă, instalându-se în posturi membrii aleși. Mijloacele, cu care comunele fac față cheltuielilor lor ordinare, sunt acele din taxele legale sancționate precum și din zecimi asupra sumelor din răscumpărarea pământurilor conform art. 15 din legea pentru regularea proprietății imobiliare în Dobrogea, la care a recurs în vederea reducerii căilor de comunicație la 6 lei anual și prin urmare și a zecimei ce trăgeau. Cererea unor asemenea zecimi fiind făcută la timp și obținând chiar înalta sancțiune pentru percepere, totalul lor este prevăzut prin bugetele comunale pe acest exercițiu; încasarea a început a se face după rolurile care parte sunt pregătite și trimise percepătorilor peste câteva zile. Bugetele comunelor aprobate la timp se rezumă în total: Venituri 704.099 lei, 79 bani; cheltuieli 670.162 lei, 81 bani; excedent 33.936 lei, 98 bani. De aci puteți deduce dacă ele sunt bine administrate.

În ce privește localurile de primării despre care am avut onoare a vă aduce la cunoștință în sesiunea trecută, astăzi, D-lor consilieri, sunt în pozițiune a vă comunica că în vara anului curent s-a terminat și primit de comisiunea prevăzută în condițiunile de construcție, instalând chiar și autoritățile după cum se arată mai jos;

În plasa Tulcea în 4 comune: Malcoci, Beștepe, Murighiol și Sarighiol; iar în comunele Somova, Meidanchioi¹ și Frecăței mai au de completat oarecari lipsuri și a se primi în luna curentă. În construcțiune fiind numai în comuna Telița, care se va termina în vara viitoare. În plasa Babadag terminate 5 comune: Casapchioi, Caranasuf², Beidaud, Sariurt și Sarichioi. În luna curentă este a se termina la: Jurilovca, Ceamurlia de Sus, Ceamurlia de Jos, Bașchioi și Congaz. Începute în acest an și se vor termina la vara viitoare la: Nalbant. În plasa Măcin terminate în 3 comune: Turcoaia, Luncavița, Pecineaga. În luna curentă se vor termina: Văcăreni, Greci, Coiumpunar³. Iar în lucrare și care se vor isprăvi în vara viitoare la: Cârjelari și Satu Nou. Total 23 localuri de primării terminate și 3 în construcție.

Populațiunea județului și împărțirea ei pe religii, confesiuni și naționalități precum și despre mișcarea ei după dispozițiunile ce am luat, adunându-se științele necesare se pot vedea în tabloul statistic atașat la raportul din anul trecut. Sumele comunale prezentate aproape în complet s-a început a se verifica, așa că în scurtul timp de la numirea funcționarului care va ține contabilitatea casei județului, până acum s-a verificat la 30 comune pentru anul 1880 și primul trimestru 1881.

¹ Azi Valea Teilor, n.n. C.C.

² Azi Istria, n.n. C.C.

³ Azi Fântâna oilor, n.n. C.C.

Cultul

Numărul bisericilor și servitorilor lor din județul nostru, este acel cunoscut D-voastre din raportul anului trecut, prevăzut și în tabloul general cu adăogire însă că, în comunele din plasa Tulcea precum: Cataloi, Sarighiol, Meidanchioi, Sarinasuf și cătunul Calica, edificiile bisericilor nu mai sunt în stare mult timp ca să se celebreze în ele serviciul divin, dar s-au luat măsuri ca în vara viitoare să se înceapă construirea la comuna Sarinasuf, în care scop s-a și adunat parte din material și s-a instituit un comitet de dirigere; iar la anul viitor, dacă va fi o bună recoltă, se va începe a se construi și în celelalte comune. Biserica din Câșla începută anul trecut este terminată și se sfinți chiar în această toamnă.

În plasa Babadag, biserica din cătuna Sarighiol pendinte de Beidaud se află în construcțiune, iar cea din Nalbant aproape s-a și terminat. În plasa Măcin, biserica lipovană din Caracliu se află asemenea în construcție. În plasa Sulina bisericile sunt întreținute în stare bună. Total trei terminate și una în construcțiune. Toate bisericile din județ își au cimitirele lor în depărtarea regulamentară. Despre întreținerea cultului și bisericilor comunale, D-lor consilieri, au afectat tot ce resursele lor le-au permis. Noi, în dorința de a ameliora soarta clerului, la multe din ele am mărit salariile personalului și unde mijloacele prisoseau și necesitatea o cerea, am prevăzut sume și pentru repararea bisericilor, precum la comunele Greci și Cârjelari din plasa Măcin. Bugetele bisericesti s-au soldat cu excedente și acolo unde am descoperit capital din trecut l-am lăsat neatins, spre a forma averea bisericii, deși la multe din ele epitropiile recurseseră cu cheltuieli.

Instrucțiunea publică

După cum vă este cunoscut și din situațiunea anului trecut, această ramură în acest an, mulțumită personalului didactic urban și rural, progresează repede. O știință exactă de numărul școalelor ce funcționează, despre mersul și numărul elevilor și elevelor ce le-au frecventat, începând cu anul 1879 și cei următori 1880, 1881 și 1882, am arătat-o în tabloul general din care se poate vedea cu înlesnire progresul din fiecare an. Pentru a ajunge însă la acest scop, a trebuit neapărat să am mai întâi localuri de școli și astfel am terminat în vara acestui an pe lângă cele existente și următoarele:

Plasa Tulcea

Meidanchioi, Frecăței și Murighiol la aceste două din urmă școalele sunt sub un acoperământ cu primăria. În primăvara viitoare se va termina și localul actualmente în construcție la comuna Telița. Din tot numărul de 14 școale ce funcționează în plasă, numai acele din comunele Sarinasuf și cătuna Prislav sunt încă instalate în localuri care deși nu corespund la o așa destinație, totuși prin reparațiile ce li s-au făcut, vor putea servi până când și aceste sate vor aduce fonduri necesare, spre a construi noi localuri.

În plasa Babadag

Localuri de școale terminate în vara anului curent nu sunt, fiind mai toate terminate; însă începute se află numai în cătunul Satul Nou pendinte de Congaz.

În plasa Măcin

Terminate în vara anului curent sunt în 10 comune: Jijila, Văcăreni, Luncavița, Turcoaia, Satu Nou, Pecineaga, Cerna, Greci și Cârjelari.

În plasa Sulina s-a terminat în cursul lunii curente și se va inaugura spațiosul și frumosul local de școală din urbea Sulina, construit cu spesele comunei; acest local este destinat atât școalei de băieți cât și celei de fete. Total 14 școale terminate și 2 în construcție.

Cu această ocaziune cred necesar a vă aduce la cunoștință D-lor consilieri, că la aprobarea bugetelor comunale, având în vedere că parte din ele nu au școli, am prevăzut câte 80 lei lunar, cu începere de la 1 septembrie a.c., pentru plata de leafă învățătorilor și astfel a se înființa școli și în comunele: Telița, Malcoci, Frecăței din plasa Tulcea, Ciucurova, Potur⁴, Beidaud, Enisala din plasa Babadag și Pecineaga din plasa

⁴ Azi Panduru, n.n. C.C.

Măcin, deoarece bugetele lor le-am găsit cu excedente îndestulătoare; iar în comunele unde veniturile erau prea restrânse, precum în Caramanchioi⁵ și Alibichioi⁶, Satu Nou, Catărletz⁷, Cara Orman și Sarighiol, am luat dispoziții, prin D-nii administratori, ca pe lângă micile sume ce le aveau prevăzute în bugete, să facă ca locuitorii să contribuie analog la plata învățătorului până la concurența sumei de 80 lei lunar, cu începere de la 1 septembrie a.c. și această sumă să se facă venit la casa comunală și să nu se întrebuițeze în alt scop. Locuitorii, D-lor consilieri, au primit bucuros și acum se așteaptă trimiterea învățătorilor.

Această măsură apoi am comunicat-o și D-lor miniștri de interne și al instrucțiunii publice, și în luna curentă chiar am primit adresa D-lui revizor școlar al județului, prin care ne comunică că, ministerul mai înființează în acest județ încă 4 școli peste cele existente și ne cere să-i desemnăm comunele, ceea ce s-a făcut în favorul celor lipsite și care urma să fie întreținute de locuitori, precum este Caramanchioi, Alibichioi, Cara Orman și Sfiștofca, amândouă aceste din urmă din plasa Sulina, care până azi n-au avut școli. Școlile întreținute de județ sunt acele de fete în comunele: Luncavița, Pecineaga și Niculițel care funcționează. Situația dar, despre numărul școlilor ce funcționează, atât urbane și rurale ale Statului, județului cât și particularilor, precum și populația școlară este:

Școli urbane

Întreținute de Stat: 14 băieți și 5 de fete, total 19⁸. Numărul copiilor ajunși în vârstă a urma la școală sunt 1.057 băieți și 688 fete; total 1.745. Numărul copiilor ce au frecventat școlile sunt 611 băieți și 432 fete; total 1.043. Școli particulare: 3 de băieți și 4 de fete; total 7. Populația școlară 392 băieți și 215 fete; total 607.

Școli rurale

Întreținute de Stat 34 mixte, 3 de băieți și 1 de fete și 3 întreținute de județ; total 41 școli rurale. Particulare 8 mixte. Numărul copiilor ajunși în vârstă a urma la școală, afară acei de la școlile particulare sunt: 2.030 băieți și 776 fete; total 2.806; iar copii care au frecventat sunt 1.575 băieți și 563 fete; total 2.138.

Recapitulare

Numărul școlilor Statului și județului 41 de băieți și mixte și 9 de fete; total 50. Numărul copiilor ajunși în vârstă a urma la școală: 3.087 băieți și 1.464 de fete; total 4.551. populațiunea școlară totală a școlilor urbane și rurale ale Statului și județului 2.186 băieți și 995 fete; total 3.181. Populația școlară urbană, rurală și particulară 498 băieți și 215 fete; total 713. Populația școlară totală 2.684 băieți și 1.210 fete; total 3.894.

Agricultura

Ca întotdeauna și anul acesta locuitorii au fost stăruitori la munca pământului, însă produsul a fost în unele părți mai mult ca mediocru; cauzele vă sunt cunoscute D-voastre și nu găsesc necesar ca să vi le mai amintesc. Concursurile de pluguri, de vite și expozițiunea industrială se va ține și anul acesta conform legii. Sunt sigur că toți locuitorii se vor întrece în a arăta și de astă dată că agricultura și industriile sunt izvoare de avuție ale țării, vor expune lucrul mâinilor lor mai perfecționat ca anul trecut când au obținut încurajări din partea guvernului și județului. Pentru acest sfârșit, guvernul în nesleita lui îngrijire, după cum ne face cunoscut D. ministru al agriculturii prin ordinul Nr. 30.901 trimite pentru expunători următoare: bani în sumă de 3.000 lei, medalii 12 de aur, 25 de argint și 60 de bronz. Și pe lângă acestea pentru concursul de arătură s-au mai primit și sunt chiar aci 10 pluguri de fier sistem american. Ținerea concursurilor s-a adus la cunoștința locuitorilor, care s-au și grăbit a trimite obiectele de expus. Ziua însă a deschiderii expozițiunii și concursurilor se va fixa după numirea membrilor, care vor compune juriul expert și pentru care rămâne ca D-voastră să desemnați pe acele 5 persoane cerute de art. 3 din legea concursurilor.

⁵ Azi Sălcișoara, n.n., C.C.

⁶ Azi Izvoarele, n.n. C.C.

⁷ Azi Sf. Gheorghe, n.n., C.C.

⁸ În „Monitor” apare eronat 9.

Starea sanitară a populației animale a județului în anul acesta, după cum ne comunică D. veterinar respectiv, este satisfăcătoare; boale contagioase și epizootice n-au fost decât variola ovină în comuna Caranasuf din plasa Babadag, însă care, prin măsurile luate, s-a localizat fără a mai da loc la întindere, astfel că au murit 8 vite. În Murighiol cu cătunele ei s-a ivit antrax, care a produs o mortalitate de 468 oi și 9 cai; această mortalitate a fost ajutată de predispozițiunea atmosferică. Obişnuita mortalitate însă, în acest județ, este mai mare din cauza pozițiunei topografice a județului și din necunoștința locuitorilor a da vitelor lor ajutoare la timp, boala de acest fel este *timpinată* și mai cu seamă că vitele mâncând plante grase și acvatice se umflă și mor; însă pentru combaterea răului D. ministru de interne, (direcțiunea sanitară), prin ordinul Nr. 3.888 ne ordonă a înființa trocarde cu care la împrejurări se împunge vita și scapă.

Căile vicino-comunale

După cum ne-a comunicat D. inginer al județului la această ramură de comunicație s-a lucrat, în campania de toamnă la calea Malcoci și Cataloi. În campania de primăvară: în plasa Măcin au lucrat numai comunele: Jijila, Văcăreni, Carcaliu, Garvăn, Greci și Luncavița, întrebuințând 432 zile cu brațe și 527 zile cu căruța, lucrându-se 3.500 metri liniari de șosea, din care jumătate este deja dată în circulațiune, iar cealaltă este gata din terasamente, lipsind numai piatra. În plasa Babadag s-a lucrat în două părți deosebite.

1. Din calea națională Tulcea-Babadag spre Alibeichioi, Ortachioi și Nalbant și s-au lucrat 5.012 metri liniari, din care 3.312 împietruite și date în circulațiune și 1.700 complete în terasamente, lipsind numai piatra.
2. Înspre Enisala au lucrat comunele Enisala, Caramanchioi, Jurilovca; aci s-au lucrat 2.500 metri liniari complet din terasamente, lipsind numai piatra. În această plasă au luat parte numai 9 comune și s-au lucrat 7.512 metri liniari; s-ar fi lucrat mai mult dacă locuitorii n-ar fi fost împiedicați cu împărțirea pământurilor de către corpul ofițerilor topografici și dacă ar fi ieșit la lucru oamenii din acele comune, exact după tablourile de zile datorate; pentru această nepăsare am atras atențiunea D-lui administrator și sper că în campania de toamnă actuală lucrările vor lua alt avânt.

În general din campania de toamnă de acum, D. inginer ne comunica că va atinge în total cu lucrările ca la 50-60 kilometri de șosea, anume:

În plasa Tulcea 15 kilometri în două direcțiuni: 1) din calea națională Tulcea-Isaccea la Niculițel și 2) din Mahmudia la Beștepe, Murighiol, Sarighiol spre Murighiol.

În plasa Babadag 20 kilometri în patru direcțiuni: 1) Enisala, Caramanchioi, Jurilovca, Pașa Câșla, Ceamurlia de Jos, Congaz, Slava Rusească, Slava Cerchezească și Ciucurova spre Atmagea, unde va da la Cârjelari plasa Măcin; 2) Hamangia, Potur, Ceamurlia de Sus, Beidaud, Sarighiol spre Casimcea; 3) din calea națională la Cataloi, Nalbant spre Alibeichioi, unde se va uni cu șoseaua Bașchioi și 4) din calea națională la Satul Nou, Bașchioi, Alibeichioi, Ortachioi spre Meidanchioi.

În plasa Măcin 15-20 kilometri în două direcțiuni: 1) Jijila, Garvăn, Văcăreni, Luncavița spre Isaccea și 2) Cârjelari, Canat Calfa, Coimpunar, Pecineaga, Satul Nou spre Cerna.

După cum am avut onoare a vă aduce la cunoștință cele ce preced, județul nostru în scurtul timp de la clasificarea drumurilor, care a avut loc în sesiunea din februarie 1882, a început deja să vadă înlesnirile comunicației, datorindu-se aceasta în mare parte D-lui inginer care în prezent conduce lucrările; rămâne acum ca și D-voastră apreciind stăruințele și prin urmare împovărarea serviciului său, să binevoiți a da votul pentru ameliorarea personalului tehnic cerut de D. inginer prin adresa D-sale cu nr. 99, care vi se pune în dezbateră.

Serviciul sanitar

Bazat pe relațiunea ce-mi dă D. medic primar al județului, am onoare a vă aduce la cunoștință că dintre comunele județului în anul acesta numai în Potur și Caramanchioi au fost câteva cazuri de boale contagioase, precum scarlatina; iar în mai multe alte comune febra intermitentă și febra palustră. Ajutorul medical n-a lipsit și medicamente gratuite pentru oameni săraci s-au dat din creditul ce ați alocat prin bugetul anului curent.

Vaccinațiunea și revaccinațiunea s-au făcut pe o scară destul de întinsă, deoarece întrece în număr rezultatele din anul trecut, cum:

de sex bărbătesc 1.585 vaccinați, 148 revaccinați, 32 vaccinați fără succes, 5 revaccinați fără succes. De sex femeiesc 1.394 vaccinați, 82 revaccinați, 35 vaccinați fără succes, 7 revaccinați fără succes. Total 2.979 vaccinați, 230 revaccinați, 67 vaccinați fără succes, 12 revaccinați fără succes. Acest serviciu s-a îndeplinit numai de două persoane ca și anul trecut, iar cel al treilea n-am găsit necesar a-l chema în lucrare.

Relativ la înzestrarea serviciului medical prin plăși cu acele 3 farmacii portative, m-am adresat direcțiunei sanitare, odată chiar și cu trimiterea banilor conform unui ordin ce promisem și prin care se arată că cu această lucrare se poate însărcina D. farmacist, Ed. Iul. Risdorfer; dar n-am avut niciun rezultat altul decât că s-au ținut banii vreo 8 luni de zile și în urmă după stăruința noastră i-a restituit fără să ne arate motivele.

Arestele preventive

Mișcare numerică a arestelor, adică a condamnaților și preveniților, de la 1 octombrie 1992 până la 1 octombrie 1883, a fost 239 care se specifică:

La plasa Babadag, preveniți 32 bărbați, condamnați 82 bărbați, 3 femei.

Idem Măcin, idem 40 bărbați, 1 femeie, idem 29 bărbați, 1 femeie.

Idem Sulina, idem, 19 bărbați, 1 femeie, idem 31 bărbați.

Total preveniți 91 bărbați, 2 femei, condamnați 142 bărbați, 4 femei.

Cheltuielile făcute până azi cu hrana se urcă la suma de lei 1.821 bani 32, și iluminatul cu alte articole la lei 709 bani 16, afară de salariile personalului.

Serviciul poștei rurale

Asupra acestui serviciu, am onoare a vă aduce la cunoștință că la aprobarea bugetelor comunelor rurale, s-a prevăzut lefi pentru vătășei călări care trebuia să fie la administrația plășei pentru expediția hârtiilor; pentru mânuirea serviciului s-au pregătit imprimarele necesare, care s-au și trimis D-lui diriginte local; iar pentru celelalte necesare încă, ca gente, ștampile, etc., s-a intervenit direcțiunei poștelor, de la care s-a primit răspunsul, că o geantă de piele ca cele ce se află asemenea birouri costă 25 franci, nedându-mi-se celelalte instrucțiuni ce cerusem; însă pentru ca să fie pregătite toate necesarele pentru punerea în funcțiune regulată a acestui serviciu, am dat ordine, și acum chiar sunt primite în complet științe de distanțele ce există între comune cu birourile poștale întreținute de Stat cele mai apropiate, și care sunt: Tulcea, Mahmudia, Babadag, Măcin, Isaccea, Chilia Veche și Sulina, urmează dar să se cumpere geantele și ștampilele.

Pentru transportarea expediției între Chilia Veche și Sulina, și aceasta numai pe timp cât navigația va fi închisă, vă rog D-lor consilieri, ca la votarea bugetului pe anul viitor și chiar pentru acest curent, să binevoiți a dispoza înființarea unui serviciu de barcă. Intervenirea pentru aceasta din partea direcțiunei poștelor și telegrafelor se află între lucrările de rezolvat. Tot la votarea bugetului vă rog să țineți seamă și de ordinele D-lui ministru de interne Nr. 12.907 și 16.759, și să dispozați a se construi o magazie pentru păstrarea munițiunei armatei teritoriale.

Situația financiară a casei județului

Se compune din 2 părți:

1. Compturile exercițiului închis 1882-83, care, conform legii, urmând a fi cercetate de D-voastră în actuala sesiune și care vi se supun tot acum, se rezumă:

Din zecimi

Venituri alocate în buget lei 69.961 bani 64, numerar din 31 martie 1882, lei 14.248 bani 89, încasați peste buget lei 4.104 bani 40, încasați diferite venituri lei 222 bani 20, totalul încasărilor lei 88.537 bani 13.

Cheltuieli autorizate lei 69.961 bani 64, economii rezultate lei 20.411 bani 80, rămași de plată lei 10.

Cheltuiți după buget lei 49.539 bani 84, cheltuiți peste buget lei 73 bani 44, total cheltuiți lei 49.613 bani 28, numerar lei 38.923 bani 85.

Din drumuri

Venituri alocate în buget lei 52.058, rămase a se încasa 1.338 bani 55, total încasați lei 50.719 bani 45.

Cheltuieli autorizate lei 52.058, economii rezultate lei 44.010 bani 65, total cheltuiți lei 8.047 bani 35, numerar lei 42.672 bani 10. Atât din acest numerar cât și din acel al județului prevăzut mai sus, s-a depus la casa de consemnațiuni suma de 78.000 lei, recipisele căreia se păstrează. Iar restul de lei 3.917 bani 10, figurează în registre și face față operațiunilor lunare.

Asupra sumei cheltuită peste prevederea bugetului, găsesc necesar a explica că aceasta a provenit din hrana arestaților din Babadag pe luna martie a exercițiului, deoarece la verificarea făcută compturilor de întreținere, rezultând acel plus de cheltuială și pentru ca să nu opresc creditul ce se face arestului de către comercianți, nu mai puțin, având în vedere că și suma nu mi s-a părut atât de mare, am ordonat plata și vă rog să o aprobați.

2. De starea casei județului cu al drumurilor pe exercițiul curent de la 1 aprilie până la 1 octombrie curent, cum urmează:

Încasările

- a) Din zecimi ale județului privitoare pe exercițiul 1882-83, lei 1.385 bani 91, din zecimi ale județului privitoare pe exercițiul 1883-84, lei 29.142 bani 48, din zecimi pentru prestații la drumuri pe exercițiul 1882-83, lei 787 bani 61, din zecimi pentru prestații la drumuri pe exercițiul 1883-84, lei 25.130 bani 61.
- b) Numerar de la 31 martie din zecimi județene, lei 1.474 bani 56, numerar de la 31 martie din zecimile drumurilor, lei 3.917 bani 10.
- c) Restituți de la casa de consemnațiuni din cei depuși în 1881 cu recipisele Nr. 1.079 și 1.202 din 1881 și prevăzuți ca venit în bugetul 1883-84, lei 6.835 bani 5.
- d) Diferite venituri din restituiri a sumelor ce rămân economie de la mandate, lei 146 bani 15, total încasați, lei 68.819 bani 47.

Cheltuieli efectuate privitoare pe exercițiul 1882-83, lei 3.578 bani 51, cheltuieli efectuate privitoare pe exercițiul 1883-84, lei 33.830 bani 68, cheltuieli efectuate din fondul drumurilor pe 1883-84 lei 4.557 bani 26, totalul cheltuielilor, lei 41.966 bani 45. Numerar la 1 octombrie lei 26.853 bani 2, din acest numerar s-a depus la casa de consemnațiuni lei 23.000, numerar de operațiuni lei 3.853 bani 2. Aceste date probează că finanțele județului sunt bine administrate; iar din economii județul are acum un capital însemnat.

Cu aplicarea bugetului anului curent, cred de datorie a vă pune în cunoștință că, în dorință de a aduce la îndeplinire votul D-voastre din sesiunea trecută, relativ la cumpărătura caselor din Măcin, proprietate a D-lui Hagi Alibei și a se înființa spitalul comunei și al plășei Măcin și pentru care ați binevoit a aloca în buget suma de 3.000 lei, pe lângă acei aflați din trecut la casa de consemnațiuni, făcând cuvenitele stăruințe,

primăria de Măcin a izbutit ca din prețul de 9.500 lei cât ceruse pentru acele case, vânzătorul a convenit la 8.250 lei. Acest vot și chiar cumpărarea caselor s-au aprobat și de D. ministru de interne, și banii de la casa de consemnațiuni restituindu-se cu procentele lor în sumă totală de lei 7.137, pe lângă care mai ordonându-se și suma din bugetul anului curent, s-a trimis comunei numai ca să plătească prețul imobilului, pe care vânzătorul l-a primit, și actele de cumpărătoare, după cum ne raportează D. administrator, sunt și transcrise prin registrele tribunalului. În privința restului de 1.887 lei ce a mai rămas din capitalul arătat mai sus, fiindcă din votul D-voastre reiese a se da numai pentru cumpărătura caselor, rămâne să vă pronunțați sau a se da comunei care le cere spre a face reparațiile ce necesitează acel imobil, sau a se depune la casierie ca venit al județului. Instalarea spitalului, după cum ne raportează D. administrator, nu s-a făcut, amânându-se aceasta pentru vara viitoare, noi însă am dat exprese ordine de a se executa imediat, dar motivul ar fi că, pe lângă reparațiile de care se vorbește mai sus, mai este că spitalului îi trebuiește și mobilier, care costă mulți bani și de care azi comuna poate nu dispune.

Cealaltă sumă ca subvențiune pentru spitalul Babadag, asemenea am ordonat-o; astăzi însă comuna, prin D. administrator respectiv arată și eu am onoare a aduce la cunoștința D-voastre că spitalul are trebuință de reparații radicale pentru care necesitează fonduri și de care comuna este cu totul lipsită, deoarece mai este în sarcina sa și trebuie cu orice preț să facă reparații radicale localurilor de școale, care dacă nu le-ar executa, ar deveni improprii serviciului pentru care sunt destinate; de aceea dar, îmi permit a susține cererea ce face comuna Babadag, rugându-vă D-lor consilieri, ca dezbătând să decideți a i se da un ajutor bănesc pentru acest scop, aceasta o susțin cu atât mai mult, cu cât D. ministru de interne (direcțiunea generală sanitară) prin ordinul Nr. 7.073 primit acum și despre care veți fi puși în cunoștință de cuprinderea lui, ne arată, că subvențiunile pentru spitalele de aci sunt suprimate în bugetul lucrător.

În privința casei de credit agricol, am onoare a vă comunica, D-lor consilieri, că alegerea ce ați făcut în sesiunea de la 19 iulie a.c., în persoana D-ui dr. Mihăilescu ca comisar al D-voastre care să vă reprezinte în administrațiunea acelei case, am adus-o la cunoștința D-lui ministru de interne și am primit răspuns, prin ordinul Nr. 13.906, că D. ministru de finanțe i-a comunicat că-i este imposibil a supune deocamdată consiliului de miniștri propuneri pentru înființări de astfel de case. Noi însă, ca să facem a fi adus la îndeplinire pe de o parte votul D-voastre, iar pe de alta dorința județenilor am intervenit din nou în sensul dorit de toți, și sper că de astă dată vom obține rezultatul dacă și D-voastră, la finele sesiunii, veți arăta această necesitate Majestății Sale Regelui.

Aici găsesc prilejul favorabil de a vă aduce asemenea la cunoștință că, văzând că în acest județ nu există încă o societate de credit și atât populațiunea rurală cât și micul comerciant, la cea mai mică necesitate este supus speculațiunii cămătarilor și a câțiva din așa numiții „bogați” din Tulcea, care abuzează de dânșii într-un mod neiertat, am căutat, D-lor consilieri, a remedia acest rău și a scăpa populațiunea din ghiarele lor; astfel că, în urma unor mari osteneli și având a lupta contra a numeroși potrivnici ale căror câștiguri urma să se zdrobească, am parvenit a înființa în orașul Tulcea o societate sub numirea de „Societatea de credit comercial și de economie Dobrogea”, ale cărei statute întocmite, discutate în adunarea generală și subsemnate de aproape 80 membri fondatori, sunt deja aprobate de înaltul guvern. Această societate, care va înlesni și pe țăran, fiind constituită, în curând va începe operațiunile sale.

Acum, în ce privește instrucțiunea pe care am încurajat-o cu toată solitudinea noastră și a cărei stare în județul nostru am avut onoare a v-o face cunoscută atât prin prezenta dare de seamă cât și aceea de anul trecut, văzând că la noi nu se află o școală de curs secundar, am stăruit pe lângă ministerul instrucțiunii publice, care a binevoit să traducă în fapt dorința noastră și astăzi un gimnaziu real este înființat în Tulcea, ai cărui profesori sunt deja numiți și ale cărui cursuri vor începe în curând.

Tot acum vă mai aduc la cunoștință că necesitatea ce avea escadronul de jandarmi de a i se construi un adaos la grajdul existent, s-a executat, ținându-se licitație în regulă; iar suma cu cât a fost contractat este de lei 5.119 bani 72; însă în cursul lucrărilor, primind adresa Nr. 808 și 829 a D-lui comandant prin care cere

a se înmulți ferestrele la 22 din 8 cât era după deviz, precum și ieseile să fie învelite cu tablă de fier, asemenea să fie podit sus și lipit din cauza înălțimii ce are, am recomandat aceste cereri D-lui inginer și D-sa dându-și avizul s-a și executat, afară de podeală și lipit; astfel că, după terminarea completă, d. antreprenor a cerut a fi primit, și însărcinând pe D. inginer, D-sa a procedat și făcut recepția provizorie și cu adresa Nr. 70 comunică prefecturii estimăția generală a grajdului, din care rezultând că s-au executat lucrările mai sus arătate peste deviz, plus terasamente pentru nivelarea locului grajdului, adăogiri de materiale lemnoase și diferite modificări; toate aceste întrec suma contractată cu lei 610 bani 99; după aceasta, fiindcă grajdul trebuia ocupat, am însărcinat o comisiune compusă din D. Sgrof, inginerul Statului, D. Cherch, arhitectul comunei, D. C.I. Davidoglu, vice-președinte al consiliului general, iar D-nii Sotirescu, dr. Mihăilescu și Theodorof (acest domn din urmă nu s-a găsit în oraș) ca membri ai consiliului general, care comisiune transportându-se la locul clădirii și examinând-o cu devizul, planul și caietul de sarcini, s-a pronunțat pentru primirea lui, dresând și un proces verbal; pe baza dar a acestor lucrări și a stăruinței antreprenorului de a fi lichidat, prin încheierea Nr. 7.349 am dispus achitarea cu restul de bani ce avea a mai lua după contract; iar banii lucrărilor executate peste deviz, fiindcă chiar creditul din buget nu era suficient, am lăsat ca D-voastră să vă pronunțați pentru aprobarea unui virament de fond numai pentru neajunsul creditului de lei 243 bani 50.

Tot cu această dare de seamă am onoare a vă aduce la cunoștință cazul următor: În anul expirat, luna iunie, când se daseră la publicare procesele verbale ale ședințelor consiliului, am dispus a se imprima și bugetul pe exercițiul 1882-83, precum și raportul de situația județului, acel ce trebuia să se citească la sesiunea trecută ordinară de la 15 octombrie 1882; pentru acest sfârșit am publicat zi de licitație în două rânduri, la cel din urmă termen s-a prezentat cu ofertă tipograful de aci, D. V. Brănișteanu, cerând a i se da D-lui să excute amândouă aceste lucrări pentru suma de 300 lei, însă cu obligație ca raportul să-l imprime atunci când i se va da.

Noi, în lipsa unei alte oferte și în vedere că aceste lucrări trebuia tipărite, am aprobat cererea și după stăruința sa i-am ordonanțat întreaga sumă. D-lui însă s-a achitat numai de buget, care l-a imprimat în 100 exemplare, dar despre situație care i s-a dat în luna ianuarie a.c. nici până acum n-a imprimat-o cu toată invitățile făcute în mai multe rânduri atât prin șeful de birou cât și oficial prin poliție. Văzând dar această îndărătnicie și raportul trebuind a fi publicat l-am și dat în zilele din urmă ca să se imprime în tipografia D-lui Zilberman. Plata s-a convenit a fi de lei 450, urmând a imprima și atașa la raport 5 tablouri statistice foarte mari. Din această sumă i-am avansat 200 lei, care i-am ordonanțat din paragraful extraordinar. Acum, când prin arătarea ce v-am făcut, D-voastre sunteți în cunoștință de purtarea D-lui Brănișteanu, n-am crezut altă cale de urmat decât a vă ruga să vă pronunțați pe de o parte dacă n-ar fi loc a i se deschide acțiune spre a restitui casei județului jumătate din suma primită, iar pe de altă parte să binevoiți a aproba plata tipografului Zilberman din fondul pentru cheltuieli neprevăzute.

Aceasta fiind în rezumat expunerea situațiunei acestui județ, am onoare a vă ruga să vă pronunțați asupra-i, și apoi a intra în rezolvarea lucrărilor aflate la ordinea zilei, spre a putea efectua cu o oră mai înainte îmbunătățirile cerute de timp și împrejurări. În această sesiune vă depun și proiectul de buget pe exercițiul viitor 1884-85.

Prefect, **Stătescu**"

(„Monitorul Oficial”, nr. 96 din 2(14) august 1884, pp. 2215-2219.)

3. Starea noastră culturală

„O foarte interesantă cercetare face „Gazeta Dobrogei”, din Constanța, asupra chipului în care se răspândește cultura prin școală, în țara românească. Confratele zice că în anii din urmă, mai ales la sate, nu s-au făcut progrese îndestulatoare, cum și că, în ce privește învățătura de carte, femeile sunt lăsate la o parte.

Ca dovadă, confratele ia ca bază de comparație opt județe din Romania de dincoace de Dunăre și constată că județele Argeș, Gorj, Ilfov, Mehedinți și Prahova, care dau în 1890 un contingent mai însemnat în căsătorii, ceea ce denotă superioritatea lor ca populațiune; sunt totuși inferioare din punctul de vedere cultural altor județe mai puțin populate, precum: Iași, Constanța și Tulcea. Iași, de exemplu, numără între 690 căsătorii rurale, 173 bărbați și 101 femei, care au semnat actul de căsătorie. Pe când Ilfovul, cu un număr aproape întreg de căsătorii (1845), nu prezintă decât 387 bărbați și 82 femei care au știut a semna. Asemenea disproporțiuni mai putem găsi și între alte județe, dacă căutăm a compara diferitele statistice date publicității la diferite epoci.

În instrucțiunea feminină rurală județul Iași ocupă primul loc între județele României, căci găsim la 7 femei căsătorite una cu știință de carte, apoi Constanța și Tulcea ne prezintă una din zece cu știință de carte; iar Ilfovul are abia o femeie cu instrucțiune la 22 căsătorite. Trebuie notat că elementul român din Transilvania care a colonizat în parte Dobrogea, contribuie mult la sporirea numărului căsătoriților instruiți; însă acest contingent venit din Austria nu este fructul școalelor României și prin urmare nu putem atribui această propășire culturală numai nouă românilor. Prahova, deși numără 1731 căsătorii, totuși are 130 femei cu carte, contra Ilfovului cu 80 de femei instruite din 1845 căsătorite. Eaca dar Ilfovul un județ populat din țară rămas inferior Prahovei, care-l întrece mult în instruirea femeii săteanului.

Județele Botoșani și Bacău încă sunt superioare Ilfovului, fiindcă primul numără 93 de femei cu carte din 939 căsătorite, iar cel de-al doilea 84 din totalul de 1223 căsătorite. Argeșul din 1511 căsătorite, abia are 38 femei cu carte și Gorjul din 1298 nu prezintă mai mult de 24 femei care au semnat actul căsătoriei.

În Dobrogea instrucțiunea se ridică la nivelul județelor din prima ordine din țară, prezentând Constanța 48 femei instruite din 479 și Tulcea 40 din 417. Cu toată rezerva ce am făcut pentru elementul român transilvănean, putem spune că școlile prosperă din an în an în cele două districte ale provinciei; ceea ce desigur va contribui a menține Dobrogea în viitor tot în fruntea mișcării culturale din țară. Cu muncă neîntreruptă am putea, zice „Gazeta Dobrogei”, ajunge în stânga Dunărei la rezultate îmbucurătoare dacă guvernării vor da în viitor mai multă atențiune școalelor rurale.

Am luat în considerațiune, în comparațiunea noastră, mai cu seamă cultura feminină, pentru că o vedem mai neîngrijită în toate județele și în toate timpurile. A instrui numai o parte este a lucra pe jumătate la consolidarea edificiului național. Ignoranța femeii este dăunătoare moralmente familiei și societății. De la o femeie nepregătită pentru marea menire ce o are ea în națiune, țara nu are drept să aștepte nici creștere îngrijită a generațiunii tinere, nici propășirea materială care o vedem în familiile din străinătatea cultă. Incultura femeii denotă că bărbații n-au înțeles importanța culturii. Despre această nepotrivire între cultura ce se dă copiilor de sex masculin și celor de sexul feminin, am mai vorbit. Femeia, ca să fie un factor social folositor, trebuie să fie cultă și, nemuncind, prin firea ei în afară de casă prea mult, își știe crește copii și să le dea primele elemente de cultură. Căci, ce învață copilul de la mamă, nu poate învăța nici de la o sută de profesori.”

(„Universul”, an X, nr. 241 din 14 octombrie 1892, p. 1)

4. Constanța

„Frumosul nostru port la Marea Neagră e menit să ia o mare dezvoltare. Într-un timp scurt, Constanța va fi unul din porturile cele mai înfloritoare ale Pontului Euxin. În dezvoltarea aceasta, orașul, mic astăzi, se va întinde și se va popula. Deja, în jurul Constanței, proprietarii de terenuri parcelează și scot în vânzare loturi, pentru care se găsesc mulți cumpărători. Un adevărat oraș nou se va construi din temelii.

În vederea acestui lucru, e firesc să ne întrebăm: este bine că noul oraș să fie construit după inspirația fiecărui proprietar de teren, adică fără nicio regulă? Sau trebuie să se ia măsuri pentru noul oraș să fie construit după toate regulile igienice și estetice? Toată lumea în privința aceasta e de o părere. Trebuie să se

ia măsuri pentru ca noile cartiere ale Constanței să facă un oraș model. Asupra acestei chestiuni, d. N. Mavrodin din București, proprietarul lotului al 3-lea de la vii, lângă Constanța, a adresat d-lui prefect al jud. Constanța o petițiune asupra căreia atragem serioasa atențiune a celor în drept. Extragem din această adresă următoarele:

Atât proprietarul primului pământ parcelat cât și continuatorii, au făcut fiecare în parte o parcelare fără să aibă în vedere un plan general, care să formeze un tot sistematic și armonios cum se cere de la o amenajare modernă. Astfel fiind, fiecare din parcelările făcute, nu are alte linii de racordare impuse între ele, decât: șoseaua de la Cara-Omer la Constanța, șoseaua Laz-Mahale-Constanța și drumul național Techirghiol-Constanța, așa încât șoseaua de la Constanța la vii, terminată la primul lot, este lăsată fără legătură și continuitate. Din expunerea celor de mai sus, rezultă că un plan general pentru aceste cinci loturi se impune și s-ar face și notifica până în primăvara viitoare celor interesați spre a se vedea mai înainte de a începe lucrările pregătite.

Dar pe lângă planul general s-ar mai putea lua precauțiuni, așa că nici salubritatea și igiena acestui nou cartier să nu lase de dorit. Este cunoscut, după experiențele făcute acum câțiva ani la Paris în chiar palatul ziarului „Figaro”, că apa de mare electrizată devine cel mai puternic dezinfectant, distrugând toți microbii patogeni, până chiar și pe acei ai ciumei. De altă parte, introducerea de la început a sistemului <<Tout à l'égout>> ar menține solul în starea de puritate în care se găsește azi, ideal după care aleargă zadarnic aiurea consiliile de igienă și care, ajutat de apa de mare electrizată, s-ar dezinfecta în permanență: latrinele, grajdurile, canalurile, rufe de la oteluri, de la bolnavi, etc. Chiar și stradele vor fi stropite cu această apă. Un cartier izolat cum are să fie acesta, astfel amenajat ca salubritate, va fi un bun neprețuit pentru întreaga țară în cazuri de epidemii. El va fi unicul și cel mai sigur loc de refugiu și de scăpare.

Dacă pe lângă aceasta s-ar mai organiza o singură centrală cu vapori, după cum sunt încălzite astăzi unele orașe americane, și care sistem la Constanța va fi mai ieftin ca orișunde aiurea; dacă s-ar înzestra încă cu frigorigeri prin gaz lichefiat amoniac anhidru, adus prin conducte la domiciliu; s-ar lumina cu electricitate; s-ar aduce apa potabilă; s-ar planta și regula malul mării, transformat în parc pe o lungime de 1500 metri și, în definitiv, dacă s-ar impune printr-un regulament, derogând de la codul civil ca nimeni să nu clădească decât retras cu cel puțin 3 m. de la vecin și fără zid de calcan, iar de la stradă cu 4 m.; acest cartier ar deveni admirația străinilor și mândria țării.

Acum vine întrebarea: Dar cu ce fonduri se vor face toate acestea? Iată răspunsul. Autoritatea publică luând sub patronajul său acest nou oraș rațional, va da întreaga concesiune unui capitalist sau capitalurilor străine – iar proprietarii de parcele vor plăti cota-parte pentru încălzit, luminat, canal, apă și frigorigeri. Și cum s-ar putea conveni cu detentorii actuali de pământ, să nu-l vândă cu mai mult de 1,50 metrul pătrat, se poate prevedea cu siguranță, din cauza prețului ieftin comparativ cu cel de 40 lei din Constanța, că într-un an cel mult, tot acest teren va fi vândut, căci lumea va alerga cu plăcere să locuiască un atare oraș ideal, la adăpost de maladii, de incendii, de călduri și de societăți barometrice⁹, în apropiere de un port, dar izolat de aglomerația și praful din porturile mari, având aer curat de mare și la o mică distanță de stațiunea balneară Tekirghiol.

Am crezut, domnule Prefect, că, ca ocrotitor al trebuințelor sociale, este util să vă aduc la cunoștință toate acestea. Binevoiți vă rog, domnul Prefect, a primi distinsa mea stimă. ”

(„Universul”, an XVI, nr. 278 din 19 octombrie 1898, p. 1.)

5. Inspecția noului prefect de Tulcea

„Babadag, 12 ianuarie

⁹ Societățile barometrice se ocupau de curățarea latrinelor, n.n. C.C.

Sărbătorile au venit la noi și anul acesta cu repausul descordarea ce de obicei ele aduc sufletului și cu liniștea lor solemnă. Au fost frumoase anul acesta sărbătorile pentru că pe lângă obișnuita lor măreție, cu iarna grea cu care au venit, priveliștea ce de astă dată o înfățișau ochiului, nu mai era ca în anii trecuți, aceea a unui imens câmp cernit, gol și negru, priveliște care, în iernile trecute posomora firea și cu care prevestea, ceea ce din nefericire s-a și împlinit, ani fără ploaie, veri uscate și secetoase, care n-au lăsat în urmă decât sărăcie și tristețe.

Dimpotrivă, de sărbători acum a nins într-una, iar din târgul nostru înconjurat de toate părțile de priveliști și maiestoase dealuri și așezat ca într-un natural și splendid amfiteatru, de-ți rotești privirea, ochiul nu vede decât albul întins al zăpezii și cât ține zarea, privirea ți-o desfată același alb imens al zăpezii cernută mereu de sus și pretutindeni. „Iarna-i grea, omătul mare – semne bune anul are” și orice om și mai ales plugarul, are deci, prevestirea îmbucurătoare a unui an de belșug și mănos.

Întâmplarea care absoarbe acum aici opinia publică e vizita pe la noi a d-lui Hagi Anton, noul prefect al județului... O mică digresie. S-a trecut mai bine de un sfert de veac de când străvechea Dobrogea s-a realipit la patria mamă și între alte neajunsuri de care suferă ea, e desigur, și acela al lipsei unei căi ferate, a unei artere de comunicație care să servească și să perindeze jumătatea cea mai mănoasă a acestei bogate provincii și să lege cu țara această jumătate a Dobrogei care e ținutul Tulcea. Ba noi dobrogenii am fi foarte fericiți dacă între Tulcea și Constanța, între Dunăre și mare, pe o distanță de 120 km., am avea ca mijloc de transport, dacă nu moderna cale ferată, măcar clasică diligență cu cai schimbați din poștă, deci posibilitatea unui transport mai puțin rudimentar și mai rapid decât cel de astăzi. Astăzi nu mai vorbesc de suferința celor care, pentru afaceri urgente trebuie să călătorească, dar pe vremile rele și poștei așa de nesocotită și de mântuială cum e azi, îi trebuie de obicei, în timpuri normale trei zile ca să ne sosească din țară, pe ninsori și zloată nu odată s-a întâmplat ca să treacă câte una și două săptămâni până să sosească corespondența, iar obștea de aici, ca de pe alta lume de la Antipozi, să se grămădească în mase la oficiul poștal, în așteptarea unei dorite corespondențe, dar care să-i potolească neastâmpărul și să aline îngrijorarea îndelungatelor răstimpuri de lipsă de vești.

Date fiind timpurile grele ce străbatem, nu mai vorbim acum chiar de o cale ferată, ne gândim însă, cu regret, chiar la vestita poștă de olac¹⁰ ca de altă dată. Așa stăm noi aceștia din Dobrogea cu mijloacele de transport și comunicația, totuși deși parcă avem vestita iarnă a lui Cremene, noul nostru prefect nu s-a sfiit ca, venind prin Constanța, să străbată drumul până la Tulcea, cu sania, încet și pe îndelete, oprindu-se să vadă și sub conducerea subprefectului Bellu care știa să scoată în relief ce-i de scos, să inspecteze pretutindeni, aceasta desigur în scop de a face o desăvârșită cunoștință a județului pe care are să-l administreze. De la început chiar, o notă bună.

La limita județului, la Cogeaalac, d. prefect s-a oprit în drum unde a înnoptat. Cogeaalacul e un frumos sat făcut de o colonie germană, venită de pe vremea turcilor, încă din sudul Rusiei, sat de oameni așezați și sânguitori, care se îndeletnicesc îndeosebi cu agricultura și creșterea vitelor. Sunt vestiți caii din Cogeaalac. L-a impresionat mult pe noul prefect, satul acesta de nemți cu rost la treburi și rost la viață, cu case bune, curți spațioase și curate și în general cuprinși și gospodari buni. Noaptea a fost găzduit de un locuitor din sat, deși rustic, dar a fost ospătat cu cuviință. Deși cunoștea partea Dobrogei dinspre Dunăre și deltă, d. prefect n-a văzut până acum partea județului despre Constanța și făcând cunoștința acestor locuri care-s dintre cele mai bogate din ținutul Tulcei și chiar al Dobrogei, noul prefect d. Hagi Anton a rămas încântat de cele ce a putut observa și constata multe lucruri bune.

De la Cogeaalac a plecat pe la prânz înspre Tulcea, oprindu-se prin Casapchioi¹¹, ce numiri urâte! Ele nu reamintesc nimic bun și ar fi foarte de dorit ca ele să fie românizate așa precum voise s-o facă răposatul

¹⁰ Serviciu de poștă vechi, prin diligențe, n.n. C.C.

¹¹ Azi Sinoe, comuna Mihai Viteazu, n.n. C.C.

Nenițescu. Acolo, la Casapchioii – un sat bulgăresc – d. prefect a fost de asemenea frumos întâmpinat; l-a surprins cu deosebire și în mod plăcut o ceată de tineri care i-au ieșit înainte la marginea satului călări pe deșelate, dar pe niște cai de măsură suletnici¹² și eleganți. Convorbind despre păsurile lor cu locuitorii, a inspectat și aci, minuțios, satul care așijderea e dintre cele bogate, iar pe seară a sosit la Babadag unde, între notabilități l-a întâmpinat primarul orașului, d. căpitan Emanoilescu și comandantul garnizoanei d. căpitan Melinescu. A descins la subprefectura, de unde și-a și început imediat inspecția.

D. prefect se interesează mult de instituțiile de caritate publică, căci cea dintâi a sa vizită a fost la spitalul din Babadag, un frumos spital rural. Deși în sărbători fiecare caută să fie pe acasă, la spital d. prefect a găsit paturile ocupate în complet de suferinzi care își caută sănătatea. D. prefect a luat act de lipsurile ce i s-au semnalat de medicul șef al spitalului, d. dr. Mironescu, lipsuri, dintre care cea mai importantă e lipsa de apă. O instituție de aglomerație, un spital ales fără apă și fără băi! A luat act și de faptul că până în prezent administrația spitalului făcută de prefectură, a lăsat mult de dorit, căci între altele, bolnavii sunt lipsiți până și de rufăria necesară. Sub raport medical și în ce privește personalul spitalului, d. prefect a rămas cu totul satisfăcut și și-a exprimat mulțumirea sa medicului spitalului.

De la spital, d. Hagi Anton a inspectat poliția unde asemenea s-a declarat mulțumit și apoi a fost invitat să ia masa la primarul orașului. Aici, domnul prefect a fost primit în chip cu totul *mondain*, de amabila doamnă căpitan Emanoilescu, cultă și spirituală, iar prânzul ce i s-a oferit – măcar că era la Babadag – a fost copios și animat. S-au rostit toasturi și d. Hagi Anton, noul nostru prefect a răspuns că cunoaște bine Dobrogea, cunoaște relele ei și eforturile sale vor fi într-adevăr să ducă mai departe cu blândețe însă, dar hotărât, opera frumoasă a lui Nenițescu. Va căuta ca în administrația sa să domnească cinstea și echitatea, dar pentru aceasta solicita concursul tuturor oamenilor de bine și speră că-l va avea.

A doua zi, d-sa a continuat cu inspectarea restului de autorități și instituții rămase necercetate decuseară, între care școlile și bisericile de diferite rituri, luând notă de deziderate și promițând a stăruii în limitele putinței pentru traducerea lor în fapte. Și-apoi, după un dejun care a fost luat tot la primar, noul prefect a luat drumul înspre Tulcea cu intenția ca să se oprească și să inspecteze satul Cataloi, ceea ce a făcut, iar seara a ajuns cu bine la reședință.

Sărbătorile dar au venit la noi și trecut și anul acesta cu repausul și discordarea ce de obicei ele aduc sufletului și cu liniștea lor solemnă. Ele, pe lângă făgăduința unui an mănos, ne-au adus, asemenea și perspectiva unei administrațiuni corecte și vrednice, mănoasă în promisiuni de bine și de frumos. ”

(„Dimineața”, an II, nr. 348 din 21 ianuarie 1905, p. 2)

6. Din nevoile populației dobrogene

„Populațiunea dobrogeană, secătuită aproape de toate bunurile în timpul ocupațiunei dușmane, se sbate de câțeva vreme în ghiarele celei mai cumplite lipse. La lipsa unui cămin distrus de sălbăticia armatelor ocupante, se mai adaugă acum, în preajma iernii și lipsa pâinii celei de toate zilele și alimentelor de prima necesitate. O delegațiune de dobrogeni s-a prezentat acum câteva zile miniștrilor de interne și finanțe, arătând lipsurile și nevoile populațiunei năpăstuitei provincii. În acest scop s-a publicat și următorul manifest:

Nu este ținut al țării românești – se știe – care să fi suferit mai mult și mai cumplit de pe urma invaziei inamice, ca Dobrogea noastră; numai după două luni de la declararea războiului, am fost nevoiți să luăm drumul pribegiei, lăsând pradă cotropitorilor întreaga noastră avere agonisită cu multă trudă și în zeci de an de muncă cinstită. Supunându-ne simțămintelor noastre proprii și injoncțiunilor autorităților noastre civile și militare, am evacuat Dobrogea, urmând cu credință viteaza noastră armată, iar mulți din noi și fii noștri –

¹² Zvelți (arhaism), n.n. C.C.

fără deosebire – am luptat vitejește laolaltă cu ceilalți frați, pentru întregirea și mărirea scumpei noastre patrii. Mulțimea dobrogenilor căzuți pe câmpul de onoare, sau secerăți de nemiloase boli în pribegie, este o dovadă netăgăduită de împlinirea datoriei noastre către țară.

Înapoiăți după război, către sfârșitul anului 1918, în scumpa noastră Dobrogea, nu am mai găsit aci decât jale și pustiu, orașe și sate întregi distruse. Flămânzi și goi, fără locuințe, fără vite și unelte de muncă, fără niciun ajutor bănesc sau în natură din partea Statului, îndurând cele mai mari privațiuni, dobrogenii au făcut totuși tot ce omeneste era posibil pentru refacerea în parte a gospodăriilor lor. Nu este vina lor dacă nu au putut face mai mult, cu infimele mijloace de care au dispus. După părăsirea și uitarea în care am fost lăsați – timp de trei ani – după distrugerea întregii noastre vieți economice din cauza întârzierii refacerii podului de peste Borcea, după cumplita secetă ce ne-a bătut în anul acesta, alte nenorociri ne amenință: precupețirea despăgubirilor ce ni se cuvin și care ni s-au acordat judecătorește, precum și ridicarea moratoriului care va da posibilitatea creditorilor bancheri și cămătari să ne vândă și ce bruma am putut încropi, prin noi înșine, timp de trei ani de la înapoierea noastră. O astfel de perspectivă echivalează cu distrugerea noastră economică. Problema astfel pusă, prezintă un interes nu numai local, ci și unul național, căci Statul nu ar avea decât a păgubi de pe urma unei provincii complet ruinate și sărăcite – a unui ținut a cărui importanță în dezvoltarea țării însăși nu poate scăpa nimănui.

Așa fiind, un număr mare de cetățeni din întreaga Dobrogea, în consfătuirea publică ținută în ziua de 25 septembrie a. c. la Constanța, au hotărât să intervie pe lângă Înaltul Guvern și ne-au delegat să și rugăm să ia în îndeaproape considerare, pentru o grabnică și dreaptă soluționare, următoarele deziderate:

- 1). Să se acorde dobrogenilor despăgubiri integrale și cu pretul de refacere, potrivit hotărârilor judecătorești, întrucât distrugerile și pagubele din Dobrogea sunt neasemuit mai mari decât cele din restul țării.
- 2). Să se menție moratoriul pentru Dobrogea, până la plata despăgubirilor dobrogenilor, putere liberatorie pentru toate creanțele și mai cu seamă pentru dările de orice natură către Stat, de la 1 octombrie 1916 și până la 1 aprilie 1919.
- 4)¹³. Să fie scutiți dobrogenii de orice rechiziții sau contingentare de cereale și furaje, timp de cel puțin trei ani.

Satisfăcându-se de către Guvern aceste drepte cerințe, la rândul lor dobrogenii vor dovedi că dorul lor de muncă nu a scăzut și că vor ști să readucă în scurt timp această însemnată provincie, la starea înfloritoare de altădată.

Ion N. Roman, Petre Grigorescu, preotul Gh. Rădulescu, Fr. Sachetti, preotul Ion Grigorescu, Ion Bentoiu, Nicolae I. Chirescu, Aurel Butu, Dumitru Gheorghiu, V. Făgăraș și Const. N. Sarry, din Constanța; N. Georgescu, V. Vartolaș și Ștefan Borș, din Tulcea. („Adevărul”, an XXXIV, nr. 11524 din 28 octombrie 1921, p. 4)

¹³ Numerotare eronată în ziar.